

NATURA 2000-GEBIED: 063 BEKENDELLE
VERSLAG VELDBEZOEK DD. 4 MEI 2017

Aanwezig namens Provincie:
Aanwezig namens Terreinbeheerder:

Overige aanwezigen:

Datum bezoek:

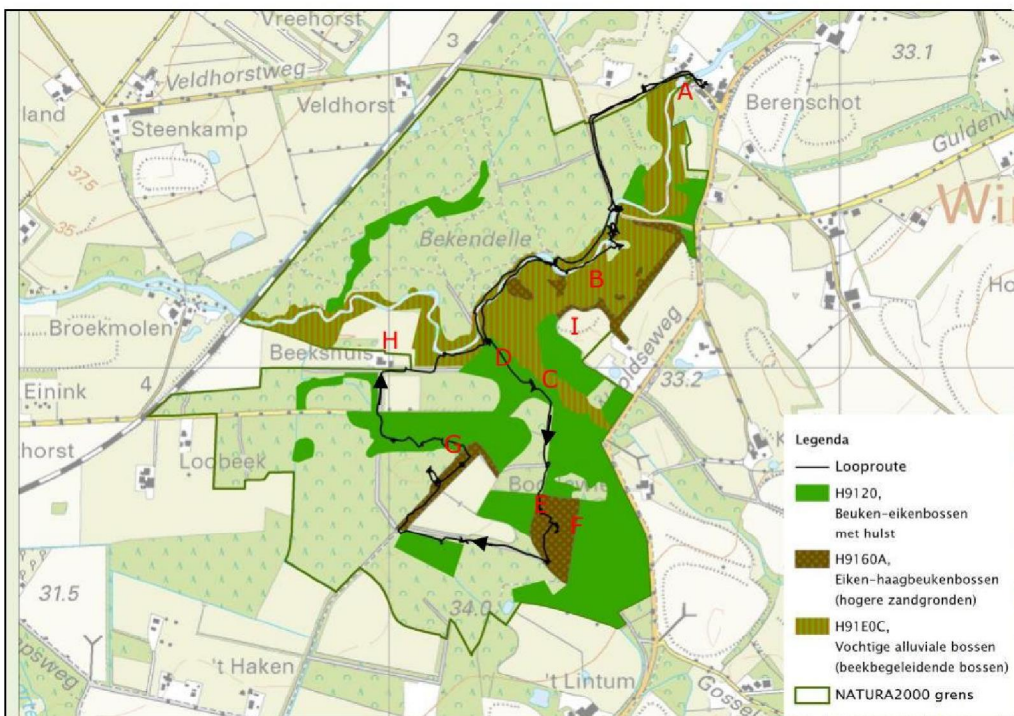
4 mei 2017

Doel

Het doel van het bezoek is na te gaan of de stikstofgevoelige habitattypen in Natura 2000-gebied Bekendelle zich ontwikkelen volgens verwachting, zoals is beschreven in de PAS-gebiedsanalyse voor dit gebied. Dit in het licht van de voorgenomen maatregelen en het te verwachten effect op omvang en kwaliteit van de habitattypen. Het veldbezoek beperkt zich daarbij tot zichtbare ontwikkelingen en vormt een aanvulling op de overige monitoring die in het gebied plaatsvindt. Als voorbereiding op het veldbezoek is de gebiedsanalyse en het verslag van vorig jaar bestudeerd. Aan de beheerders is gevraagd eerder in het veld waargenomen signalen uit het veldbezoek in te brengen.

Bevindingen

Bij het veldbezoek zijn de drie voorkomende habitattypen bezocht langs de hieronder in blauw aangegeven route. Met de rode hoofdletters zijn specifieke locaties aangeduid waar in het verslag op wordt terug gekomen. Het veldbezoek richtte zich op de drie aanwezige habitattypen en de ontwikkeling hiervan, in relatie tot de maatregelen die in de gebiedsanalyse zijn opgenomen. Het gebied is voor het grootste deel particulier eigendom en voor een beperkt deel in eigendom van Natuurmonumenten. Bosgroep Midden Nederland is voor de uitvoering van de maatregelen bij de particuliere eigenaren in hun bossen het eerste aanspreekpunt.

Vochtige alluviale bossen (H91E0C)

Dit habitattype bevindt zich in het dal van de Boven Slinge (zie foto) en het zijdal van de Limbeek. Tijdens het veldbezoek in 2016 was het habitattype niet toegankelijk vanwege het hoge water door de hevige regenval. Aandachtspunt voor dit jaar is om aandacht te besteden aan de ontwikkeling van ruigtekruiden in het bos. Lokaal staan er veel brandnetels, daarnaast de invasieve exoten reuzenberenklauw (zie foto) en groot nagelkruid. Het is onduidelijk in hoeverre deze soorten een probleem vormen voor de aanwezige voorjaarsflora. De beheerder (Bosgroep) geeft aan dit jaar daar waar mogelijk de reuzenberenklauw te zullen verwijderen. Bij Berenschot's watermolen staat aan beide zijden van de Boven Slinge Japanse duizendknoop (A), een ongewenste, invasieve exoot. Dit is een zorgpunt, het is van belang om in de gaten te houden of de soort zich ook op andere plekken in het gebied vestigt. De beheerder van de Bosgroep zal dit doen. Het verwijderen van de Japanse duizendknoop op de huidige twee locaties kan worden gecombineerd met het verwijderen van de beschoeiing van de beek (maatregel M1c). De uitvoering van deze maatregel ligt bij het waterschap.

Boven Slinge

Als gevolg van afname in vitaliteit en sterfte in het essenbestand (essentaksterfte) komt er steeds meer licht op de bodem (B). Dit kan leiden tot een toename van ruigtekruiden en een afname van de voorjaarsflora. Vinger aan de pols houden is van belang; eventueel kan worden bijgeplant om te voorkomen dat het te licht wordt in het bos. Tijdens het veldbezoek in 2018 zal opnieuw naar de gevolgen van essentaksterfte en de noodzaak van bijplanten gekeken (moeten) worden.

Lokaal is er veel opslag van gewone esdoorn (B). Het risico is dat deze (invasieve) soort de kale plekken in het bos gaat innemen. De beheerder (Natuurmonumenten) geeft aan dit jaar de gewone esdoorns op gerichte plekken weg te halen. Aan de noordoever van de beek zijn er open plekken met vooral grote brandnetel: deze worden door de Bosgroep komend jaar ingeplant met boom- en struikvormers.

De bodem van de Boven Slinge is in de loop van de jaren hoger geworden door sedimentatie van zand. Het hogere peil van de beek zorgt voor overlast bij de watermolen. Ook vindt bij hoge piekafvoeren overstroming plaats, waarbij substraat, met daaraan gebonden nutriënten, wordt afgezet in de laagtes van het gebied. Dit kan een negatief effect hebben op de aanwezige habitattypen. Daarom is in de gebiedsanalyse een beekverdieping voorzien van ca 30-40 cm (maatregel M1a). De komende tijd wordt de effectiviteit van deze maatregel doorgerekend en worden de effecten op de habitattypen in beeld gebracht. Op basis van de effectenstudie kan het nodig zijn het maatregelenpakket uit de gebiedsanalyse te heroverwegen. Het traject van de verdieping is in eerste instantie van de watermolen tot de stenen brug, maar ook zal een verdieping verder in het bos worden doorgerekend.

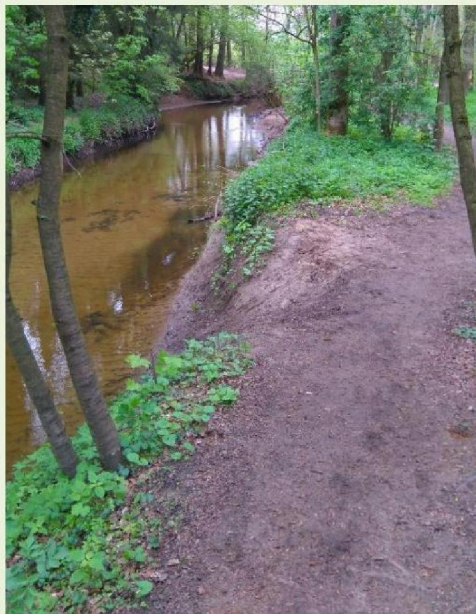
Over de beuken die langs de Limbeek staan (C) is de vraag is of deze in het systeem te houden zijn als gevolg van de herinrichting van de Limbeek en daarop volgende hogere grondwaterstanden en periodieke overstromingen. Jaarlijks monitoren van de vitaliteit van de beuken is van belang.

Opvallend is de grote recreatiedruk. Er zijn veel kleine paadjes en de oevers van de beek worden betreden. Aanwezigen achten het mogelijk dat de intensieve recreatie effect heeft op de typische soorten uit het habitattypen en daarmee op de kwaliteit van het habitatype. Op basis van de SNL/PAS monitoring in 2019 zal dit effect in beeld worden gebracht door de provincie. Aanwezigen constateren dat een eventuele geleiding van de recreatie alleen haalbaar lijkt middels een integraal plan met draagvlak bij alle betrokkenen. In de gebiedsanalyse is afgesproken een handhavingsplan op te stellen (maatregel M5). De kwetsbaarheid van de typische soorten voor betreding zal hierin meegenomen moeten worden. Verderop bij de Brinkeweg wordt er regelmatig in de berm geparkeerd, waardoor de randen van het bos beschadigen. De beheerder (Bosgroep) is in overleg met de eigenaar om maatregelen te nemen (paaltjes langs de weg, verplaatsen slagboom).

Dood hout in de beek is vanuit ecologisch oogpunt wenselijk voor de variatie in waterstroming en substraat voor diverse soorten. Niet voor iedereen blijkt dit wenselijk. Op één locatie is de bosbodem sterk beschadigd doordat dood hout vanuit de beek is gesleept door een lokale bosarbeider. Dit is gebeurd buiten medeweten van de eigenaar en zonder toestemming. De verantwoordelijke is hier op aangesproken door de beheerder (Bosgroep).

Lokaal zijn er plekken met reuzenberenklauw in het Vochtige alluviale bos

Grote recreatiedruk in het gebied leidt tot schade aan de oeverwallen (kale plek)

Beuken-eikenbossen met hulst (H9120)

Het habitatype ziet er over het algemeen kwalitatief goed en stabiel uit. Een aandachtspunt blijft het verwijderen van opslag van naaldbomen, met name op open plekken. Op plaatsen waar deze ontwikkeling onwenselijk is zal daar waar mogelijk worden ingegrepen door de beheerder. Uitbreiding van het habitatype Beuken-eikenbos door naaldbomen te verwijderen is gepland voor de hogere delen ten westen van de Weg om Ros en Lintum. Opgemerkt wordt dat verwijderen van de strooisellaag naast voor Eiken-haagbeukenbos ook voor het Beuken-eikenbos is opgenomen in de gebiedsanalyse ([maatregel M3b](#)). De beheerder (Bosgroep) acht deze maatregel risicovol en vraagt bij een herziening van de gebiedsanalyse deze maatregel te heroverwegen (actie provincie).

Op één plek is het bos een aantal jaren geleden omgewaaid (**D**). In hetzelfde jaar is het bos opnieuw ingeplant met soorten van het beuken-eikenbos, echter is te zien dat japanse lariks het gebied overneemt. Dit probleem zal door de beheerder (Bosgroep) met de eigenaar worden besproken.

Voor het habitatype is een uitbreidingsdoelstelling opgenomen. Ten zuiden van het Eiken-haagbeukenbos in het zuidoosten, vindt uitbreiding van Beuken-eikenbossen met hulst plaats, door sparren en lariksen te kappen en eiken te laten staan. Deze uitbreiding valt niet binnen het zoekgebied dat op de kaart in de gebiedsanalyse staat aangegeven. Aanbevolen wordt dat de zoekgebieden op de maatregelenkaart in de PAS-gebiedsanalyse worden aangepast/uitgebreid (actie provincie).

Eiken-haagbeukenbos (H9160)

In het zuidoosten is het grootste aaneengesloten vlak met Eiken-Haagbeukenbos in de Bekendelle. In de noordwesthoek staat een grote groep Reuzenzilverspar (binnen het aangewezen perceel) (E). Deze bomen worden dit najaar gekapt door de Bosgroep. Vervolgens wordt plaatselijk het (zure) strooisel verwijderd. Aanbevolen is om voor de kap ook de braam weg te halen om te voorkomen dat deze gaat domineren. Vorig jaar kwam het aandachtspunt naar voren dat er meer licht in het bos moet komen. Op de planning staat om enkele beuken te vellen en daarnaast de opslag van gewone esdoorn aan te pakken. Gewone esdoorn blijft echter terug komen omdat deze ook in het buurperceel staat en daar niet wordt bestreden. Dit vraagt bij de beheerder (Bosgroep) blijvend aandacht voor de esdoornproblematiek.

In het zuidelijke deel van de Bekendelle worden hydrologische maatregelen genomen (M2-maatregelen), waardoor het gebied met onder andere dit eiken-haagbeukenbos zal vernatten (kwaliteitsverbetering) en het habitatype zich zal kunnen uitbreiden. Als gevolg hiervan zal lokaal een aantal beuken sterven (dood hout). De maatregelen worden momenteel uitgewerkt. Aandachtspunt vormt de aan de oostzijde van het habitatype liggende diepe sloot (ca 80 cm) (F) die niet in het oorspronkelijke plan is opgenomen, maar wel moet worden aangepakt om verdroging van het aanliggende bos tegen te gaan. Dit kan door een aantal dammen te plaatsen of door de gehele sloot te dempen. Dempen heeft de voorkeur (beste effect en visueel het mooist). Verantwoordelijkheid voor het uitwerken van deze maatregel ligt bij het waterschap. Zo nodig zal de provincie de gebiedsanalyse moeten aanpassen.

Voor dit habitatype is een uitbreidingsdoelstelling voorzien. Het idee is om de watergang langs de Weg om Ros en Lintum te verondiepen, waarbij voorzichtig moet worden gewerkt gezien de grote populatie Schaafstro op de oevers. Dempen is niet wenselijk vanwege het risico op afsterven van bomen in het naastliggende beuken-eikenbos (G) en op vernatting van de weg. Het idee is om een deel van het water naar het bos aan de westzijde te leiden. Op deze locatie zal het bos natter worden en is het gebied geschikt als uitbreiding van Eiken-haagbeukenbos. Hiervoor worden de diepe rabatsloten in het bos verondiept. De zure strooiselsoorten (o.a. grove den, fijnspar en Amerikaanse eik) worden dit jaar verwijderd. Aansluitend (of het volgende jaar) wordt de strooisellaag plaatselijk verwijderd. Aandachtspunt is de tijd tussen het verwijderen van de strooisellaag en de hydrologische maatregelen. Het risico is dat wanneer het gebied nog niet hydrologisch is hersteld minder gewenste soorten gaan optreden na het verwijderen van de strooisellaag. De beheerder (Bosgroep) houdt hier rekening mee door de maatregelen zo snel mogelijk na elkaar uit te voeren. Geconstateerd wordt dat het zoekgebied op de maatregelenkaart uit de gebiedsanalyse te hoog lijkt te liggen voor de gewenste ontwikkeling van eiken-haagbeukenbos. Het zoekgebied zou meer naar de beek verplaatst moeten worden. Afgesproken is dat de provincie de gebiedsanalyse hierop zal bezien.

Te verwijderen strooisellaag t.b.v. uitbreiding Eiken-haagbeukenbos

Overige vermeldingen

De weide direct ten zuiden van de Boven Slinge (particulier eigendom) (H) wordt binnenkort gedeeltelijk omgevormd van agrarisch naar natuur. Het ziet er al goed uit, maar soorten als guldenroede en reuzenberenklauw moeten wel worden verwijderd om verdere verspreiding tegen te gaan.

Voor de weide van Natuurmonumenten (I) was omvorming naar Eiken-haagbeukenbos gepland (maatregel M4). Natuurmonumenten heeft dit ter hand genomen en bodemkundig onderzoek laten uitvoeren naar de kwaliteit van de bodem (Van Mullekom et al., 2015). Uit dit onderzoek wordt duidelijk dat de concentratie fosfaat tot diep in de grond (minimaal 40-50 cm) hoog is in dit landbouwperceel. Bovendien is de bodem te zandig en te zuur voor het beoogde Eiken-Haagbeukenbos. Mede op basis van aanvullend hydrologisch en landschapsecologisch onderzoek wordt dan ook geconcludeerd dat omvorming naar bos hier niet zal leiden tot de realisatie van het gewenste habitatype H9160A Eiken-Haagbeukenbos (Ketelaar, 2016). Omvorming naar bos zou hier zelfs kunnen leiden tot een verarming van de vegetatie in het aangrenzende Eiken-Haagbeukenbos als gevolg van toenemende schaduw inde ondergroei (Eichhorn, 2017). De beheerder (Natuurmonumenten) vraagt de provincie de gebiedsanalyse hier aan te passen omdat beheerder andere ontwikkelingswensen dan eerder voorzien heeft met dit perceel. Als doelstelling voor het grasland is nu gepland: Ontwikkeling van het voormalige landbouwperceel op een wijze dat deze een optimale ecologische toevoeging vormt voor de boshabitatypen in Bekendelle.

Conclusies

De waargenomen ontwikkeling van de stikstofgevoelige habitattypen in het Natura 2000-gebied laten een beeld zien dat overeenkomt met de gebiedsanalyse. De drie habitattypen zijn over het algemeen goed ontwikkeld met kenmerkende flora. Lokaal zijn er verbeterpunten. Daarnaast zijn er enkele ontwikkelingen vastgesteld die aandacht vragen om knelpunten in de toekomst te voorkomen.

De volgende aandachtspunten zijn naar voren gekomen:

- Beuken-eikenbossen met hulst (H9120): aandachtspunt blijft het verwijderen van opslag van naaldbomen.
- Eiken-haagbeukenbossen (H9160A): aandachtspunt is het verwijderen van beuken om meer licht in het bos te krijgen en aanpak van esdoorn.
- Vochtige alluviale bossen (H91E0C): ruigtesoorten blijven een aandachtspunt evenals de sterfte van essen (door essentaksterfte) waardoor het bos lichter wordt.
- Voorgenomen beekverdieping van de Boven Slinge kan effecten hebben op de habitattypen, deze effecten moeten in beeld worden gebracht.

- De grote recreatiedruk kan plaatselijk mogelijk ten koste van de kwaliteit van de habitattypen. De effecten hiervan moeten in beeld worden gebracht.
- Handhaving is van belang om overtreden van de NB-wet te voorkomen (bijvoorbeeld verwijderen van dood hout).

Actielijst

Bosgroep:

- Waar mogelijk maatregelen nemen tegen reuzenberenklauw (2017)
- Verwijderen gewone esdoorns op gerichte plekken (2017)
- Kale plekken langs de beek inplanten met boom- en struikvormers ten behoeve van de kwaliteit van de Vochtige alluviale bossen (2017)
- Jaarlijks monitoren van de vitaliteit van de beuken langs de Limbeek
- Maatregelen nemen tegen het parkeren van auto's langs de Brinkeweg (2017)
- Reuzenzilversparren in Eiken-haagbeukenbos kappen, eventueel braam verwijderen en zure strooisel plaatselijk verwijderen (2017)
- Beuken vellen ten behoeve van het verbeteren van lichttoetreding in Eiken-Haagbeukenbos (2017)
- Uitbreiding Eiken-haagbeukenbos naar westzijde door kap zure strooiselsoorten (2017), plaatselijk verwijderen strooisellaag (2017/2018) en nemen van hydrologische maatregelen (komende jaren).
- Plaatselijk verwijderen van opslag van naaldbomen in Beuken-eikenbos (2017/2018)

Natuurmonumenten:

- Verwijderen gewone esdoorns op gerichte plekken (2017)

Waterschap:

- Verwijderen Japanse duizendknoop langs beek bij watermolen (waterschap)

Provincie:

- Soortenkartering uitvoeren (SNL of PAS) om inzicht te krijgen in relatie recreatiedruk en voorkomen bijzondere soorten.
- Bezien of gebiedsanalyse aangepast moet worden op basis van bevindingen effectenstudie beekverdieping.
- Nagaan of de locaties en omvang zoekgebieden voor uitbreiding habitattypen en uitvoering maatregelen moeten worden aangepast in de gebiedsanalyse.
- Overwegen op basis van onderzoek of expert judgement of maatregel strooisel verwijderen in Beuken-eikenbossen van de maatregelenkaart moet worden gehaald. Dit moet niet overal gedaan worden maar wel mogelijk blijven op de plaatsen waar dit wenselijk is.
- Aanpassen in Gebiedsanalyse van invulling maatregel omvorming perceel grasland (M4).

Afspraken uit verslag 2016 en stand van zaken n.a.v. veldbezoek 2017

- Bij volgende veldbezoeken vinger aan pols houden bij ontwikkeling ruigtekruiden in Vochtige alluviale bossen (H91E0C).
2017: met name aandacht besteed aan reuzenberenklauw. Beheerders ondernemen actie. Volgend jaar extra aandacht besteden aan groot nagelkruid.
- Volgen ontwikkeling maaiveldhoogte door opslibbing op enkele plekken in de Vochtige alluviale bossen (H91E0C).
2017: geconstateerd dat voorgenomen beekverdieping mogelijk effecten heeft op de habitattypen, mede dankzij het feit dat de bodems waar de habitattypen zijn aangewezen ook in maaiveldhoogte stijgen (net als de beek op die plek).
- Lokaal bestrijden Reuzenberenklauw in Vochtige alluviale bossen (H91E0C)

2017: acties uitgezet

- Zorgvuldig uitwerken maatregel verondiepen detailafwatering (M2A) ten behoeve van de Eiken-Haagbeukenbossen (H9160A), met aandacht voor wijze van verondiepen, behoud walletjes en volledigheid mee te nemen sloten en greppels.
2017: is momenteel aan de gang, extra aandachtspunten worden meegenomen.
- Tegengaan verjonging van naaldboomsoorten in (open plekken in) Beuken-Eikenbos (H9120) en van esdoorn in Eiken-Haagbeukenbos (H9160A).
2017: wordt aangepakt (zie actielijst)
- Bestrijden van Amerikaanse Vogelkers en Groot nagelkruid in gehele bosgebied
2017: dit jaar vooral gefocust op reuzenberenklauw, volgend jaar op deze soorten focussen
- Bij eerstvolgende SNL kartering plantensoorten (invasieve) exoten meenemen, zodat verspreiding hiervan goed in beeld komt.
2017: wordt gepland.
- Iets meer licht brengen in Eiken-Haagbeukenbos (H9160A) in zuidoosten door vellen beuk.
2017: staat gepland.
- Schonen poel in zuidoosten na afkoppeling landbouwwater.
2017: niet naar gekeken, aandachtspunt wanneer landbouwwater wordt afgekoppeld.
- Aanpassen in Gebiedsanalyse van invulling maatregel omvorming perceel grasland (M4).
2017: nog niet aangepast, staat wederom op actielijst.

Dit verslag is vastgesteld door:

.....

Handtekening

(datum)

.....

Handtekening

(datum)